

Languages on this page:

ISSN 1652-7224 ::: Publicerad den 10 mars 2010

Utskriftsvänlig pdf-fil

Läs mer idrott och funktionshinder på idrottsforum.orgLäs mer idrottsociologi på idrottsforum.org

Ronald J. Berger är professor i sociologi, och prefekt, vid Department of Sociology, Anthropology, and Criminal Justice vid University of Wisconsin @ Whitewater. Berger, som erövrade sin doktorsgrad vid UCLA, har under sin karriär skiftat forskningsmässigt fokus flera gånger, och har publicerat en imponerande rad böcker i skilda sociologiskt relevanta ämnen. Han kommer dock tillbaka till tre huvudsakliga forskningsinriktningar, förintelsen av judar i Nazityskland, med böcker utgivna 1995, 2002 och 2010, kriminalitet och ungdomsbrottslighet, med böcker utgivna 1991, 1995, 1996, 2005, 2009, samt funktionshinder och rullstolsbasket, som inleddes med att han medverkade med två kapitel i Melvin Juettes *Wheelchair Warrior: Gangs, Disability, and Basketball* (Temple University Press 2008, recenserad på forumet av Kim Wickman), där kopplingen till gängkriminalitet ju är tydlig, och året efter kom *Hoop Dreams on Wheels : Disability and the Competitive Wheelchair Athlete* (Routledge), som här recenseras av Oskar Krantz. Boken bygger empiriskt på intervjuer med rullstolsbasketare vid Bergers eget universitet – vilket i någon mening är en svaghet, liksom det faktum att antalet intervjuade är litet. Men därutöver, konstaterar Krantz, är detta en utomordentligt läsvärd bok, både för sin sociologi, för behandlingen av ämnet, och – inte minst – för dess stringenta och tydligt formulerade prosa.

Rullstolsbasket i Wisconsin – en sociologisk betraktelse

Oskar Krantz

Hälsa & Samhälle, Malmö Högskola

*Ronald J. Berger***Hoop Dreams on Wheels:
Disability and the Competitive
Wheelchair Athlete**

164 sidor, hft., ill.

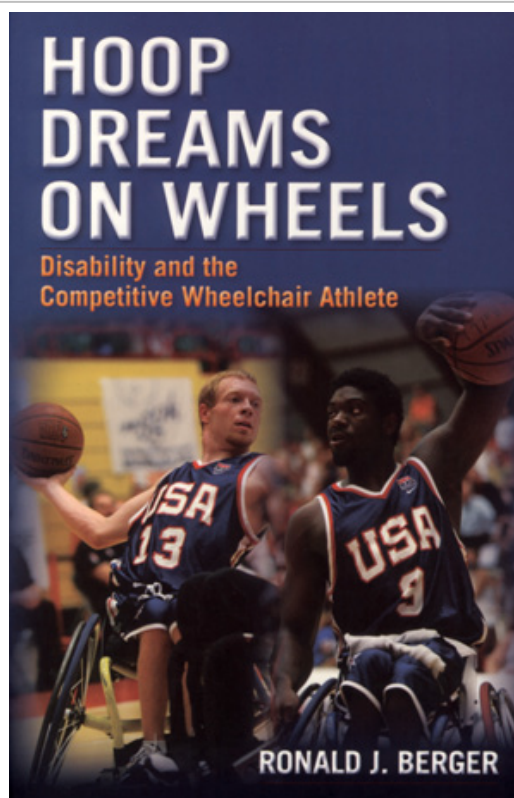
Abingdon, Oxon: Routledge 2009(Contemporary Sociological
Perspectives)

ISBN 978-0-415-96509-5

Titeln ingår som nr 3 i en serie, Contemporary Sociological Perspectives, där redaktörerna är Valerie Jenness, University of California, Irvine, och Jodi O'Brien, Seattle University. Bokens författare, Ronald J. Berger, är professor i sociologi vid University of Wisconsin – Whitewater, och har genomfört en studie av 16 idrottsmän vid samma universitet. Den idrottsgren som fokuseras är rullstolsbasket.

Inledningsvis kommer jag att ge en överblick över bokens innehåll, och i samband med denna genomgång göra några nedslag och reflektioner kring framställningen. Avslutningsvis gör jag en mer personlig kommentar om bokens läsvärdhet och kvaliteter.

Författaren inleder med att betyga rullstolsbasketen i allmänhet, och vid sitt eget universitet i synnerhet, sin respekt. Det är f. ö. ett genomgående tema i boken att fokus ligger på idrott och idrottsutövande, och inte på det

faktum att flera av idrottsutövarna har olika funktionsnedsättningar, gemensligen benämnda rörelsehinder. Att använda termen "rörelsehinder" ger ett i sammanhanget något antikvariskt intryck med tanke på att rullstolsbasket innebär rusher i 30-35 km/h hastighet, snabba undanmanövrer, krokar, krascher, och spelare och rullstolar som tidvis yr över planen som kägglor på en bowlingbana. Ett personligt påpekande i min egenskap av tidigare spelare är att det inte är utan ett visst stygn av saknad jag formulerar dessa rader? Orsaken är att rullstolsbasket även är en fantastisk idrott att utöva, och det förtjänar att påpekas att det är möjligt att delta och träna även för personer som ännu inte har några funktionsnedsättningar. Men, mina tankar om rullstolsbasket delas inte av alla. Berger kommenterar det faktum att det är sällan rullstolsbasket visas på tv:

Mainstream sports media such as ESPN do not seem to view wheelchair sports as having entertainment value comparable to billiards, poker, and hotdog-eating contests (p 139).

Berger har delat in boken i tre huvudsakliga delar, och vardera delen i 2-4 kapitel. Första delen handlar om funktionsnedsättningar i allmänhet, funktionsnedsättningar och idrott, och tidigare forskning kring elitidrott utövad av personer med funktionsnedsättningar. Fokus är historiskt och sociologiskt inriktat, och placerar funktionsnedsättningar, funktionshinder, idrott, och idrottsutövande av personer med funktionsnedsättningar, i sitt samhälleliga sammanhang, med tonvikt på utvecklingen av rullstolsbasket vid University of Wisconsin – Whitewater som ett sätt att introducera läsaren till studiens kontext. Ett biografiskt livsförloppsorienterat metodperspektiv formuleras, och därefter beskriver intervjuprocessens genomförande med studiens deltagare.

Ett perspektiv som belyses i den första delen är som sagt det historiska, närmare bestämt hur utvecklingen sett ut när det gäller samhällets syn på personer med funktionsnedsättningar, hur olika samhällen hanterat avvikande, framväxten av en social förståelsemodell, idrottens utveckling och individers med funktionsnedsättningar väg in i idrotten. En specifik punkt i framställningen som ges visst utrymme är utvecklingen på materialsidan, det vill säga hur ett av

” *Idag har många spelare en tämligen aggressiv camber på 14-16 grader, ibland mer. Redan vid fyra grader märks dock en markant skillnad.*

de grundläggande redskapen för idrottens utövande, basketrullstolen, utvecklats. Berger nämner exempelvis att redan i början av 1950-talet började spelare experimentera med olika sätt att bygga om sina rullstolar för att de bättre skulle fungera i basket. En av de första detaljerna som modifierades var att spelarna övergick från massivt gummi på drivhjul till att använda luftpumpade däck av cykelmodell. Detta gav snabbare och mjukare färd, och innebar dessutom att däcken inte längre riskerade att krängas av från fälgen vid skarpa svängar. Nästa steg var att demontera armstöd och bakre handtag för putthjälp från stolarna, vilket hjälpte till att i någon mån reducera vikten. Ett av de större stegen då femtioalet började bli sextioal var dock upptäckten av att en större cambervinkel på bakhjulen gav såväl ökad rikttningsstabilitet som snabbare svängar. Cambervinkel innebär att hjulen lutar inåt, det vill säga att avståndet mellan hjulens överkanter är mindre än mellan hjulens underkanter. Idag har många spelare en tämligen aggressiv camber på 14-16 grader, ibland mer. Redan vid fyra grader märks dock en markant skillnad.

Bokens andra del (av tre) tar upp de resultat som nåtts utifrån intervjuerna, och lägger tonvikt vid de fyra generationer av spelare författaren anser sig kunna urskilja i intervjumaterialet. Presentationen är tematiskt upplagd så tillvida att varje generation presenteras för sig i ett separat kapitel. Ett genomgående tema är hur idrotten utvecklats; bland tidigare generationer var det vanligare med generalister, det vill säga att spelare hade möjlighet att spela i princip vilken position de ville, medan senare generationer genomgått en högre grad av specialisering, där fokus ligger på olika positioner och roller på ett tydligare sätt. Dagens spelare verkar även träna annorlunda än tidigare generationer så att de enligt Berger är både snabbare och starkare.

Den biografiska inriktningen är konsekvent genomförd, inte minst baserat på en explicit målsättning att ge röst åt intervjupersonerna genom att använda rikligt med citat från intervjuerna. Citaten och den biografiska framställningen står inte separat från det omgivande samhället, tvärtom är Berger synnerligen konsekvent med att sätta in det lilla i det stora, och därigenom förse läsaren med de teoretiska verktyg som kan användas för att förstå innebörderna i de talade orden i en samhällelig kontext. Det sätt Berger väljer att använda för att klargöra dessa kopplingar är genom belysande paralleller till personlig agens och social struktur, och de förhållanden som kan identifieras i kraftfältet dem emellan. På detta sätt lyckas Berger tydliggöra det samhälleliga i det personliga. Denna del av boken kan även användas som ett efterföljansvärt exempel inför kommande framställningar, åtminstone utifrån min egen uppfattning, det vill säga att det sätt på vilket framställningen görs får det att se så självklart och enkelt ut, utan att förtiga det arbete som naturligtvis ligger bakom texten.

I den tredje och sista delen höjer Berger abstraktionsnivån ytterligare. Här lyfts perspektivet till den kollektiva nivån såsom den kan ses utifrån de enskilda spelarnas erfarenheter. Helt enkelt: Vilka gemensamma drag finns i de olika redogörelserna, och hur kan dessa delar relateras till såväl samhället i stort som övriga delar av funktionshinderrörelsen, handikappidrotten och ickehandikappidrotten. Berger menar att det finns tankegångar inom handikapprörelsen kring tävlingsidrott som innebär att tävlingsmomentet kan ifrågasättas. Detta är en delvis problematisk punkt eftersom det förmodligen förhåller sig olika inom olika kulturer, och då det gäller den svenska handikapprörelsekulturen kan liknande tankegångar möjligen spåras, medan min egen erfarenhet är att olika tankegångar respekteras och accepteras. Berger menar att polariseringen inom de delar av handikapprörelsen han refererar till förmodligen är större, och att detta kan upplevas som ett problem av de berörda.

Avslutningsvis, lyckas då Berger åstadkomma en läsvärd bok? Svaret på frågan är jakande, inte minst eftersom det är en stringent och tydligt formulerad redogörelse och framställning av ett i grund och botten komplext område. Berger lyckas tydliggöra kopplingar mellan det personliga och det samhällsliga genom att använda rullstolsbasketen som ett exempel på en företeelse som går att se utifrån båda perspektiven. Analysen är klockren, och exempel talrika och väl valda. Den kritik jag anser mig kunna rikta mot Bergers framställning går att sammanfatta i två punkter. För det första är det ett ytterst begränsat urval av personer som intervjuas, och eftersom de hämtas ur en lika begränsad krets menar jag att det inte skulle erbjuda alltför stora problem att omedelbart lokalisera vem som gjort vilka yttranden. Berger skulle kunna diskutera detta något mer inträngande utifrån ett forskningsetiskt perspektiv än vad som i nuläget görs. För det andra skulle kritik kunna riktas mot att det enbart är spelare vid ett enda universitet som kommer till tals. Studien syftar inte till något annat, men det vore intressant som läsare att kunna se kopplingar även i ett bredare perspektiv. Detta kan dock vara en punkt för framtida forskning, och inget vi skall lasta Berger för att negligera i denna utomordentligt läsvärda bok.

© Oskar Krantz 2010.

 [Hitta bästa pris på boken hos Prispallen.se](#)

 [Kjøp boken fra Capris.no](#)

 [Sammenlign priser på bogen hos Pensum.dk](#)

 [Buy this book from Amazon.co.uk](#)

 [Buy this book from Amazon.com](#)